

MILJØRETTET HELSEVERN IKS

Interkommunalt selskap for Gjøvik, Vestre Toten, Østre Toten, Nordre Land, Søndre Land, Gran og Lunner

(tidligere Gjøvikregionen helse- og miljøtilsyn IKS)

Miljørettet helsevern er en lovpålagt tjeneste i henhold til lov om folkehelsearbeid, kapittel 3, Miljørettet helsevern. Kommunens ansvar for folkehelse er hjemlet i kapittel 2 i folkehelseloven.

Miljørettet helsevern IKS vurderer forhold som kan medføre helsefare eller helsemessig ulempe utover det som normalt kan aksepteres fra en eller flere miljøfaktorer. Utgangspunkt for vurderingene er lover og forskrifter gitt etter helselovgivningen.

ÅRSRAPPORT 2019

Innhold:

1. Sammendrag

2. Presentasjon av organisasjonen

3. Arbeidsoppgaver / regelverk

4. Oversikt / gjennomgang av utførte arbeidsoppgaver

- Oppstart i Lunner
- Skoler og barnehager
- Asylmottak
- Legionella
- Badeanlegg og lignende
- Badevanns- og vassdragsovervåkning
- Salongvirksomheter (tatovører, frisører, hudpleie, fotpleie, solarier m.m.)
- Solarier
- Treningsentre
- Radon
- Drikkevann
- Inneklima
- Tilsynsprosjekt utleieboliger
- Støy og luftforurensing (lukt)
- Helse i plan
- Slam og gjødsel
- Skadedyr
- Beredskapsplaner
- Samarbeid med Mattilsynet
- Folkehelseoversiktsgruppe
- Program for folkehelsearbeid i kommunene
- Andre samfunnsmedisinske saker
- Kurs og faglig nettverk
- Informasjon til eierkommunene

1. Sammendrag

Miljørettet helsevern IKS (tidligere Gjøvikregionen helse- og miljøtilsyn IKS (www.ghmt.no) har 5 årsverk fordelt på 6 ingeniører/rådgivere som utfører oppgaver innen miljørettet helsevern og folkehelse i Gjøvik, Vestre og Østre Toten, Nordre og Søndre Land, Gran og Lunner kommune. Lunner ble etter søknad mottatt i 2018 formelt med i selskapet fra 01.04.2019.

Selskapet er underlagt lokal politisk styring med representantskap og styre. Regnskap, lønnsutbetalinger etc. gjøres av økonomiseksjonen i Gjøvik kommune. Netto driftsutgifter fordeles mellom deltakerkommunene etter innbyggertall og driftsbudsjettet for 2019 hadde en nettoramme på 5 MNOK. Det faglige ansvaret ligger hos kommuneoverlegene i hver av deltakerkommunene. Det avholdes regelmessige møter med disse (Fagrådet for miljørettet helsevern). Kommuneoverlegene har inngått en interkommunal stedfortrederavtale slik at det alltid er en til stede ved ferier og annet fravær. Det har i tillegg vært faste møter med kommuneoverlegene i Gjøvik og S. Land/ V. Toten for å ivareta den samfunnsmedisinske kompetansen i selskapet.

Miljørettet helsevern IKS utfører lovpålagte oppgaver som tilsyn, rådgivning og løpende saksbehandling etter folkehelseloven, smittevernloven, tobakksskadeloven og strålevernloven med tilhørende aktuelle forskrifter. Miljørettet helsevern skal også ha oversikt over miljøforhold som har betydning for helsen, oversikt over helsetilstanden i kommunen samt ivareta helseaspektet i planlegging. Samarbeid med andre etater er viktig for å ivareta oppgavene, som prioriteres etter risiko, henvendelser og klager. Det ble gjennomført en intern risikovurdering av de ulike fagområdene. Tilsyn og råd/ veiledning rettet mot barnehager og skoler vil ha fokus framover. Det ble i 2019, etter at Lunner ble med i selskapet, gjort en intern omorganisering ved at de ansatte er kontaktpersoner for hver sine kommuner.

Det har også i 2019 vært fokus på oppfølging av skoler og barnehager, både nye og eksisterende. Det ble startet opp en gjennomgang av barnehager i Lunner.

Det er foretatt tilsyn i utleieboliger i Gjøvik i samarbeidsprosjekt med byggesak og brann. Dette prosjektet fikk mye omtale i lokalavisa. Videre har det vært fokus på oppfølging av avvik fra tidligere tilsyn i asylmottak hvor det har gjennomført mange tilsyn fra 2015-2018.

Basseng- og badeanlegg følges opp jevnlig. Det er foretatt prøveuttak ved de mest brukte badeplassene i løpet av sommeren (ca. 30 badeplasser). Badeanlegg og badeplasser har stort sett god vannkvalitet. Det er også gitt råd og veiledning om forebygging av legionella og vannkvalitet i private brønner, og andre henvendelser vedr. hygieniske forhold.

Det har vært forespørsler fra virksomheter og privatpersoner vedr. radon. Det er inngått avtale med Eurofins Radonlab om radonmåling til en gunstig pris. Ellers har det vært henvendelser vedr. skadedyr, støy, samt fokus på helse i plan, bl.a. ifm. uttalelser til reguleringsplaner og andre planer. Kommuneoverlegene har diskutert aktuelle problemstillinger som gjelder smittevern, miljørettet helsevern og folkehelse i fagrådet, og det er gitt felles uttalelse til revidering av forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.

I regi av Miljørettet helsevern IKS er det en tverrfaglig koordineringsgruppe for arbeid med folkehelseoversikter og utveksling av erfaringer innen folkehelsearbeid i de ulike kommunen. Miljørettet helsevern foretar den årlige oppdateringen av statistikkgrunlaget for folkehelseoversiktene i kommunene.

De ansatte har deltatt på kurs og nettverksmøter med kolleger i Mjøsområdet, Oslo/ Akershus, Ringerike og Vestfold for å holde seg faglig oppdatert. Det ble også arrangert kurs i risikovurdering og fagdag om «Sosial ulikhet».

2. Presentasjon av organisasjonen:

Driftsform:

Miljørettet helsevern IKS er et interkommunalt selskap som utfører tilsyn og forvaltningsoppgaver i forbindelse med forebyggende helsearbeid etter folkehelseloven, smittevernloven, tobakksskadeloven og strålevernloven og tilhørende forskrifter.

Selskapet driftes iht. Lov om interkommunale selskaper. Selskapet er underlagt lokal politisk styring via et eget representantskap og styre. Selskapet er registrert i Brønnøysundsregistrene med organisasjonsnummer 976 112 555.

Lunner søkte om tilslutning til selskapet oktober 2018. Denne ble enstemmig vedtatt av representantskapet 30.11.18 før den ble sendt til kommunestyrebehandling i eierkommunene. Formelt vedtak i alle eierkommunene var stadfestet i slutten av februar 2019, og Lunner ble ordinært medlem i selskapet fra 01.04.2019. (2. kvartal) Selskapet skiftet så navn fra Gjøvikregionen helse- og miljøtilsyn IKS til Miljørettet helsevern IKS.

Selskapets øverste organ er Representantskapet. Kommunestyrene i de 7 eierkommunene velger hver ett medlem med varamedlem til Representantskapet. Valgene følger kommunevalgperioden.

Selskapet skal ha et styre på 8 medlemmer med varamedlemmer som velges av representantskapet etter forslag fra eierkommunene (7 styremedlemmer – ett medlem fra hver kommune) og de ansatte (ett styremedlem). Styrets medlemmer og varamedlemmer oppnevnes for 4 år om gangen. Styret velger selv leder og nestleder.

Økonomiseksjonen i Gjøvik kommune er selskapets regnskapsfører og foretar innkreving av utestående fordringer, lønnsutbetalinger, samt skattetrekk, trekk av feriepenger, pensjonspremie m.v., samt alle utbetalinger etter anvisning fra selskapets daglige leder. Selskapets revisor er Innlandet Revisjon IKS.

Netto driftsutgifter fordeles mellom kommunene Gjøvik, Vestre Toten, Østre Toten, Søndre Land, Nordre Land, Gran og Lunner etter folketall. Det budsjetteres med å benytte KNOK 300 av selskapets disposisjonsfond som pr 31.12.2019 utgjorde NOK 1 037 288

Driftsbudsjettet for 2019 hadde en bruttoramme på NOK 5 634 000 og en netto ramme på NOK 5 220 000 med følgende fordeling:

Kommune	Gjøvik	Ø. Toten	V. Toten	N. Land	S. Land	Gran	Lunner	Sum
Tidl. Andel	35,2	17,8	15,6	8,2	6,9	16,3	-	100%
% fra 1.4.19	32,6	15,8	14,2	7,2	6,0	14,6	9,6	100%
Betalt 2019	1 645 600	832 150	729 300	383 350	322 575	762 025	563 912*)	5 238 912
								5 000 000

*) Lunner har betalt fra 1.4 (2. kvartal) og har kjøpt seg inn i fond/verdier i 2019 med NOK 563 912.

Ansatte:

Etaten har 5 stillingshjemler som utgjør 5 årsverk, fordelt på 6 fast ansatte. Da Lunner ble med i selskapet, ble det bestemt at det skulle være faste kontaktpersoner for kommunene, samtidig som oppgaver og prosjekter skal løses i fellesskap.

Tabell med oversikt over ansatte i 2019:

Navn	Stillings betegn.	Stillingsbrøk	Kontaktperson
Randi Haugen	Daglig leder	100 % (20 % omsorgsperm 2019)	
Grethe Hegstad	Avd. ing./ rådgiver	100 % (20 % omsorgsperm i 2019)	Gran og Lunner
Ingunn Sandvik	Rådgiver	100 % - permisjon med lønn for undervisning ifm. masterstudium	Vestre Toten og Østre Toten
Siren Gaden Rossemyr	Avd. ing/ rådgiver	100 %	Gjøvik
Miriam T. Strøm	Rådgiver	50 %	Nordre Land
Ian Gustad	Avd. ingeniør	50 % fra 01.03.19 (Vikariat 30 % 1.4 t.o.m 30.9)	Søndre Land
Jon Brevik	Seniorkonsulent	Ca 2 dager per uke	Vikar/ ekstra

Faglig samarbeid

Det faglige ansvaret ligger hos kommuneoverlegen i den enkelte deltakerkommunen. De har alle delegert myndighet fra kommunestyrene i tillegg til den myndighet som er gitt direkte gjennom lovverket. Den samfunnsmedisinske kompetansen i selskapet ivaretas av kommuneoverlegene fra eierkommunene etter andel i selskapet.

Det avholdes regelmessige møter ca. 6 ganger i året mellom kommuneoverlegene og ingeniørene/ rådgiverne ved Miljørettet helsevern IKS (Fagrådet for miljørettet helsevern). Her planlegges, koordineres og samordnes arbeidet til ingeniørene /rådgiverne i det interkommunale selskapet. Felles oppgaver for kommuneoverlegene/ selskapet drøftes, samt drøfting av enkeltsaker, felles uttalelser til samfunnssaker, regelverksendringer m.m.

Det er også etablert en folkehelseoversiktsgruppe med samarbeid om folkehelseoversikter og felles satsningsområder innen folkehelsearbeidet. Det har vært regelmessige møter gjennom året. Representanter fra Oppland Fylkeskommune og NTNU har deltatt på flere av møtene.

Kommuneoverlegene har inngått en interkommunal stedfortrederavtale og er stedfortredere for hverandre ved ferier og annet fravær. Kommuneoverlegen i Gjøvik og kommuneoverlegen i S.Land/ V. Toten har hatt faste møter med miljørettet helsevern ca. hver 14. dag.

Miljørettet helsevern IKS har egne hjemmesider (www.ghmt.no) med utfyllende informasjon om arbeidsområdene, og hvor nyheter blir lagt ut. Miljørettet helsevern IKS kan også følges på Facebook.

3. Arbeidsoppgaver / regelverk

Våre viktigste arbeidsoppgaver er å føre tilsyn med virksomheter og forhold som omfattes av folkehelseloven og smittevernloven med forskrifter, ha oversikt over miljøforhold som har betydning for helsen, ha oversikt over helsetilstanden i kommunen, samt å ivareta helseaspektet i samfunnsplanleggingen.

Miljørettet helsevern IKS gir råd og veiledning, utfører tilsyn (inspeksjoner og revisjoner), prøveuttak og målinger, mottar meldinger og søknader om godkjenning fra virksomheter hvor det er krav om dette og saksbehandler disse. Vi gir også uttalelser til plansaker på ulike nivå (utslippstillatelser, reguleringsplaner, byggesaker etc.), og behandler klagesaker fra publikum.

Hovedoppgaver er barns og elevers arbeidsmiljø i skoler og barnehager, forhold ved asylmottak og campingplasser, støy og luftforurensning, grunn- og vannforurensning, badevann, drikkevann, legionella-problematikk, radon og annen stråling, inneklimate, tobakksskadeloven, skadedyr, hygieniske forhold på offentlig tilgjengelige steder, avfallsbehandling, husdyrhold m.m., tilsyn med salongvirksomheter (frisørsalonger, tatovering, hud- og fotpleie, solarier o.l.), generelt smittevern, sosiale miljøfaktorer, ulykkesforebygging og helse i planlegging, herunder innsamling av statistikkgrunnlaget til folkehelseoversikter.

Miljørettet helsevern IKS deltar i ulike fora i kommunene og samarbeider med etater og virksomhetsområder for å ivareta helsehensynet i ulike saker. Det blir foretatt felles tilsyn når dette er hensiktsmessig.

De løpende oppgavene genereres ved at virksomheten selv tar initiativ til tilsynsbesøk etter en risikovurdering og tid siden forrige tilsyn, etter meldinger/ søknader fra nye virksomheter eller virksomheter som har ønske om å endre/ utvide drift, samt nasjonale fokusområder/ tilsynskampanjer. Det ble i 2019 arbeidet med risikovurderinger og prioriteringer av tilsynsoppgaver, og barnehager og skoler vil ha et stort fokus også framover.

Miljørettet helsevern IKS bruker mye tid på oppfølging av mer eller mindre kompliserte enkeltsaker. Mange virksomheter er flinke til å gi tilbakemelding, men vi ser også at flere ikke gir tilbakemelding, samt at kvaliteten på tilbakemeldingene varierer. I slike tilfeller kreves det purring og presisering av tilbakemeldingene, ofte fulgt av oppfølgingsbesøk.

Selskapet mottar også henvendelser og klager på støy, lukt og andre miljømessige forhold som kan påvirke helsa. Henvendelsene varierer fra klagesaker som krever omfattende saksbehandling, til spørsmål som besvares med råd og veiledning pr. telefon eller e-post.

Arbeidsoppgavene utføres iht. følgende lovverk:

- Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven) 24. juni 2011 nr. 29
- Lov om vern mot smittsomme sykdommer (smittevernloven) 5. august 1994 nr. 55
- Lov om strålevern og bruk av stråling (strålevernloven) 12. mai 2000 nr. 36
- Lov om vern mot tobakksskader (tobakksskadeloven) 9. mars 1973 nr. 14
- Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) 10. februar 1967, nr. 00
- Lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentleglova) 19. mai 2006 nr. 16

og følgende forskrifter:

- Forskrift om miljørettet helsevern 25. april 2003 nr. 486
- Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. 1. desember 1995 nr. 928
- Forskrift om vannforsyning og drikkevann 22. desember 2016 nr. 1868
- Forskrift om skadedyrbekjempelse 21. desember 2000 nr. 1406
- Forskrift om hygienekrav for frisør-, hudpleie-, tatoverings- og hulltakingsvirksomhet m.v. 6. mai 1998 nr. 581
- Forskrift for badeanlegg, bassengbad, badstu m.v. 13. juni 1996 nr. 592. Endringer ift. Legionella – ikrafttredelse fra 01.01.08
- Forskrift om strålevern og bruk av stråling 16. desember 2016 nr. 1659 (ikrafttredelse 01.01.17, 01.01.18 og 01.01.2020)
- Forskrift om fastsettelse av tvangsmulkt i medhold av lov om folkehelsearbeid 10. oktober 1988 nr. 836
- Forskrift om gjødselvarer m.v. av organisk opphav 4. juli 2003 nr. 951
- Forskrift om oversikt med folkehelsen 28. juni 2012 nr. 692

Mye brukte veiledere (listen er ikke uttømmende):

- Veileder for kommunens tilsyn med miljørettet helsevern (IS-2288)
- Miljø og helse i skolen. Veileder til forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. (IS-2073)
- Miljø og helse i barnehagen. Veileder til forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. (IS-2072)
- Veileder uteområder i skoler og barnehager – hvordan sikre kvalitet i utformingen? (NMBU, 2019)
- Veileder i miljørettet helsevern (IS-1104)
- Vannrapport 123 Forebygging av legionellasmitte – en veiledning (4. utgave) (ISSN 1503-2167)
- Veileder til Miljøverndepartementets retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging (T-1442)
- Veileder for støyvurdering ved etablering av nærmiljøanlegg (IS-1693)
- Musikkplanlegg og helse – veileder til arrangører og kommuner (IS-0327)
- Strålevern info 1:12, Radonmåling i skoler og barnehager
- Strålevern info 2:11, Radon i utleieleiligheter
- Lokale retningslinjer for natur- og friluftsbarnhager i Gjøvikregionen (2009)
- God oversikt – en forutsetning for god folkehelse (en veileder til arbeidet med oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer (IS-2110)
- Drikkevann i spredt bebyggelse og på hytta (Folkehelseinstituttet) ISBN 978-82-8082-645-9
- Skadedyrveilederen (Folkehelseinstituttet)
- Smittevern i barnehage og skole (Folkehelseinstituttet)
- Anbefalinger for praktisk inneklimaarbeid i barnehager og skoler (IS-2480)
- Den lille IK-hjelperen – Barnehager (GHMT 10.04.12)

- Faktaark om støy i barnehager og skoler (GHMT 02/2016)
- Veileder til forskrift om strålevern og bruk av stråling. Veileder 3. (ISSN 1503-6804) (Revidert mai 2018)

Målinger og prøveuttak:

Miljørettet helsevern IKS har en del teknisk måleutstyr og har mulighet til å foreta følgende målinger ifm. tilsyn/henvendelser:

- inneklimateparametere som CO₂, temperatur og relativ luftfuktighet
- muggsopp i luft
- belysning
- elektromagnetiske felt
- pH og klorinnhold i bassengvann
- orienterende radonmålinger over en kortere periode
- orienterende støymålinger/ etterklangsmålinger

For øvrig benyttes Mjøslab IKS ifm. med analyse av mikrobiologiske, kjemiske og fysiske prøver

4. Oversikt /gjennomgang av utførte arbeidsoppgaver

Oppstart i Lunner kommune:

Lunner kommune ble formelt medlem i Miljørettet helsevern IKS fra den 01.04.19. Det ble gjennomført et oppstartsmøte den 29.03.19 med fokus på informasjon om miljørettet helsevern, sentrale arbeidsområder og samarbeidsarenaer. Av de ulike tilsynsobjektene innenfor miljørettet helsevern er barnehager et høyt prioritert område. Den 13.05.19 ble det gjennomført et møte for å planlegge arbeidet med tilsyn ved barnehagene i kommunen.

Miljørettet helsevern har mottatt ulike henvendelser om helse- og miljømessige forhold i Lunner. Det er gitt rådgivning til kommunale enheter og privatpersoner ut fra regelverket om miljørettet helsevern. Aktuelle henvendelser har i hovedsak vært knyttet til støy, lukt og skadedyr.

Skoler og barnehager:

Selskapet utfører tilsyn og saksbehandling etter forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. Kommuneoverlegen i den enkelte kommune er delegert vedtaks- og godkjenningsmyndighet etter forskriften.

Det ble arrangert et informasjonsmøte om miljørettet helsevern for styrerne i alle de kommunale og private barnehagene i Lunner den 04.06.19. For å få en oversikt over hvordan kravene i forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. blir ivaretatt, ble barnehagene bedt om sende inn et egenmeldingsskjema, og dette er mottatt fra samtlige barnehager. Det ble gjennomført tilsyn ved to barnehager i Lunner kommune høsten 2019. Alle kommunale og private barnehager vil få tilsyn, og etter hvert skolene.

Det er fortsatt skoler i Gran som ikke oppfyller kravene til å bli godkjent etter forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. Dette pga. mangelfull oppfølging av tidligere pålegg, bl.a. at inneklimate ikke oppfyller gjeldende normer, generelt dårlig standard og/eller mangelfulle rutiner.

Det foreligger planer for utbedring, men det tar ofte noe tid før prosjekter blir gjennomført. Så lenge det jobbes med og finnes planer og det ikke er akutt helsemessig betenkelig at barna har oppholdt seg i skolebyggene, har driften av skolene fortsatt.

Vestre Toten åpnet ny ungdomsskole til skolestart, og to eksisterende ble lagt ned.

De fleste barnehagene er godkjent, men noen mangler fortsatt godkjenning etter forskriften. Manglende godkjenning vil innebære at virksomheten får nærmere oppfølging fra tilsynsmyndigheten, og manglende godkjenning kan være stansingsgrunn hvis manglene vedvarer i lang tid eller forverres.

Miljørettet helsevern IKS deltar på møter og gir uttalelse til planer når det er endringer/ utvidelse av eksisterende eller nye barnehager og skoler. Når bygget er ferdig, foretar selskapet en ferdigbefaring og det gis, gitt at forholdene er tilfredsstillende, godkjenning etter forskriften.

Arbeid med å følge opp skoler og barnehager iht. forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. fortsetter kontinuerlig. Det ble gjennomført tilsyn, oppfølging og inneklimatestinger ved flere barnehager i regionen i 2019, bl.a. ved Ihle barnehage og Bjørnlund barnehage hvor det har vært omfattende endringer.

Asylmottak:

Miljørettet helsevern har hatt fokus på tilsyn med asylmottak i perioden 2015-2018. I 2018 ble det laget en samlerapport om tilsynene med asylmottakene. Alle asylmottak skal meldes iht. forskrift om miljørettet helsevern. Ved tilsynene har det vært fokus på inneklimatestinger, renhold, avfallshåndtering, sanitære forhold (utforming, kapasitet og standard), sikkerhet og smittevern, og de fleste avvikene har gått på inneklimatestinger, renhold og sikkerhet, men avvik ift. sanitærforhold, smittevern og internkontroll forekommer også i relativt stor grad. I 2019 ble det foretatt tilsyn i noen boliger som benyttes av Østre Totens desentraliserte mottak.

Legionella:

Det blir gitt generelle råd og informasjon om legionellaforebygging ved henvendelser direkte og ved tilsyn. Alle oppfordres til å gjennomføre en risikovurdering av sine anlegg og iverksette aktuelle tiltak ut fra veileder om forebygging av legionellasmitte fra Folkehelseinstituttet.

Badeanlegg og lignende:

Miljørettet helsevern IKS foretar stikkprøver av badevannskvaliteten og oppfølging av internkontrollsystemet ved regionenes svømmebasseng. Det ble foretatt flere tilsyn med uttak av vannprøver ved badeanleggene i 2019.

De fleste bassengene har tilfredsstillende vannkvalitet, men noen anlegg har sviktende internkontroll med mangelfull dokumentasjon på prøveuttak og avvikshåndtering. Ved avvikende badevannskvalitet skal ansvarlig selv ha rutiner og ta ansvar for å stenge bassenget for publikum til forholdene er rettet.

Badevanns- / vassdragsovervåkning:

I løpet av sommeren ble det foretatt rutinekontroll av badevannet ved de mest besøkte badeplassene i kommunene. Ved Fastland friluftsbad på Gjøvik kontrolleres vannkvalitet og siktedyp ukentlig gjennom sommeren. Vannkvaliteten var god her hele sommeren.

Det ble tatt 2-6 prøveuttak ved hver badeplass ved Mjøsa, og 1-3 ved andre badeplasser. Det tas prøver ved de mest brukte badeplassene i regionen. Resultatene viste god vannkvalitet bortsett fra et prøveuttak i juni med mindre god vannkvalitet ved Bondelia strand og mindre god vannkvalitet ved flere prøveuttak gjennom sommeren i liten bukt i Fredvika på Gjøvik. Dette trolig pga. fugler og dårlig vannsirkulering i badevika. Toalettforhold og hygieniske forhold ved badeplassen sjekkes også ifm. prøveuttak.

På oppdrag fra NIVA blir det tatt ut vannprøver i Lena-elva ved Skreia Travbane og Hunnselva ved utløpet til Mjøsa ca. hver 14. dag gjennom året. Prøvene analyseres kjemisk (fosfor og nitrogen) og bakteriologisk (termotolerante koliforme bakterier). Det ble også tatt månedlige prøver på oppdrag fra NIVA i Stokkeelva.

Det var sommeren 2019 en algeoppblomstring av blågrønnalger i Mjøsa og Randsfjorden. Meldinger om «grønt vann» flere steder i Mjøsa kom 25.07.19. Det ble tatt prøver av vannet på Hedmarksiden. Det ble sendt ut informasjon og SMS om at bading ble frarådet. Det ble etter noen dager bekreftet at algene var blågrønnalger, men ikke av den giftige typen. Algene forsvant av seg selv. Miljørettet helsevern deltok i oppfølging og informasjon til publikum.

Salongvirksomheter (tatovører, frisører, hudpleie, fotpleie, solarier m.m.):

I følge forskrift om hygienekrav for frisør-, hudpleie-, tatoverings- og hulltakingsvirksomhet m.v. skal virksomheter som foretar tatovering og hulltaking godkjennes av kommunen.

Alle tatovørene i vårt område hadde tilsyn i løpet av 2019. Ingen av virksomhetene fikk avvik etter forskrift om hygienekrav for frisør-, hudpleie-, tatoverings- og hulltakingsvirksomhet m.v. I etterkant av tilsynet ble det utstedt et tilsynsbevis.

Lokaler som benyttes til frisør-, hud- og fotpleie (herunder solarier), hvor det ikke er penetrering av huden, har meldeplikt etter denne forskriften. Melding skal sendes miljørettet helsevern før oppstart ved

nyetablering og større ominnredninger. Meldingen registreres og vi vurderer om det er behov for oppfølging, men dette er ikke en prioritert oppgave.

Solarier:

Miljørettet helsevern IKS fører tilsyn med solarievirksomheter etter to forskrifter; én som regulerer selve solseengene, hvilke rør som kan benyttes og merking av lokalet (forskrift om strålevern og bruk av stråling, og én som regulerer selve lokalet mht. ventilasjon, sanitære forhold m.m. (forskrift om hygienekrav for frisør-, hudpleie, tatoverings- og hulltakingsvirksomhet m.v.).

Det er med jevne mellomrom landsomfattende tilsynskampanjer i regi av Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet. Det er planlagt ny tilsynskampanje i 2021. Nye solarier og solarier med endringer/ avvik følges opp ved behov.

Treningssentre:

I 2018 ble det gjennomført egenmeldingstilsyn for at virksomhetene skulle få en oversikt over de aktuelle kravene i miljørettet helsevern-regelverket. I 2019 ble det gjennomført stedlige tilsyn med to treningssentre etter egenrapporteringen for å få et inntrykk av i hvilken grad det var samsvar mellom egenmeldingene og etterlevelsen av regelverket. Treningssentrene bekreftet at de hadde gode rutiner knyttet til renhold og generelt smittevern, men de hadde avvik knyttet til driften av solarievirksomheten sin.

Radon:

Miljørettet helsevern mottar radonspørsmål om sannsynlig forekomst og forespørsel om målinger fra virksomheter og privatpersoner. Det ble i slutten av 2011 inngått en felles innkjøpsavtale med Eurofins Radonlab, med gunstig pris på radonmålinger for virksomheter og privatpersoner i regionen. Denne er videreført i 2019. Det er utarbeidet en radonbrosjyre om tilbudet og informert om tilbudet til eierkommunene og media. Lunner kunne også benytte avtalen fra høsten 2019.

Det anbefales at tiltak alltid bør utføres når radonnivået i ett eller flere oppholdsrom overstiger 100 Bq/m³, og at alle bygninger bør radonmåles regelmessig og alltid etter ombygninger. Det finnes useriøse aktører som tilbyr måling og/ eller utbedringer for en relativt høy pris. Ofte er tilbud om vurdering og omfang av utbedringer ikke i samsvar, men overdrevet ift. målte verdier. Det blir publisert informasjon om dette på hjemmeside og Facebook-side da det er viktig at denne informasjonen når ut til publikum.

Drikkevann:

Mattilsynet har hovedansvaret for oppfølging og tilsyn med vannverk. Miljørettet helsevern IKS får henvendelser om vannkvalitet og hygieniske forhold knyttet til privat vannforsyning, og gir da informasjon og veiledning til disse og vurderer disse i samarbeid med Mattilsynet, Mjøslab IKS, VAR eller landbruk i kommunen. Ny drikkevannsforskrift i 2017 innebærer blant annet større ansvar for små vannforsyningssystem, f.eks. hyttegrender og der få husstander deler vannforsyning.

Inneklima:

Miljørettet helsevern mottar gjennom året henvendelser vedr. inneklima i offentlige bygg (arbeidsplasser) og private boliger. Dette er ikke lovpålagte oppgaver, men etaten har gitt råd og veiledning, samt i noen tilfeller foretatt fukt- og muggsoppmåling hvis det er ønske fra helsestasjon, barnevern e.l. De som ønsker muggsoppmåling innendørs henvises til Mjøslab IKS.

Tilsynsprosjekt utleieboliger:

Høsten 2018 ble det startet et tverrfaglig pilotprosjekt med tilsyn i utleieboliger i Gjøvik kommune. Bakgrunnen for prosjektet var en økning i antall henvendelser fra leietakere som klager på inneklima, blant annet ventilasjon, fukt, mugg og luftkvalitet.

Hensikten med prosjektet var å vurdere om utleieenhetene er i henhold til gjeldende regelverk, og bevisstgjøring av ansvar og rettigheter mht. boforhold. Fokuset har vært på forhold ved boligene som leietaker i liten grad kan påvirke, som inneklima (inkl. radon), avfallshåndtering og forebygging av skadedyr, brannsikkerhet og bygningsmessige forhold. Vi har ført tilsyn i både private og kommunale utleieboliger samt Studentsamskipnadens boliger.

Prosjektet ble videreført forsommeren 2019 med flere tilsyn i private utleieboliger. Det ble gjennomført tilsyn i 10 bygg med til sammen 54 boenheter.

Mange som leier bolig sliter med problemer relatert til inneklimate, som fukt, mugg og tett luft. Godt inneklimate er av stor betydning for helse og trivsel, særlig fordi vi oppholder oss mye innendørs i Norge. I Gjøvik har det vært et økt antall studenter og dette gjør at flere boliger som ikke er godkjent eller egnet til boformål leies ut. Kommunen skal føre tilsyn med de faktorer og forhold i miljøet som til enhver tid direkte eller indirekte kan ha innvirkning på helsen, men ikke forhold som leietaker selv kan påvirke.

Prosjektet med felles tilsyn i utleieboliger hadde fokus i media, og var omtalt flere ganger i lokalavisen ila. 2019. Det er planer om å følge opp med flere tilsyn i 2020. Rådgiver fra miljørettet helsevern har også holdt innlegg om prosjektet på kurs i tilsyn med radon, i regi av Helsedirektoratet og DSA men tema tilsyn med radon i utleieboliger i Oslo 5. juni 2019.

Støy og luftforurensing (lukt):

Miljørettet helsevern har også i 2019 mottatt henvendelser om og klager på støy og luftforurensning, herunder vifter, ventilasjonsanlegg og trafikk på industriområde. Mange av støysakene har vært av en spesiell karakter, og ofte er støyens karakter mer avgjørende for sjenansen enn den lydstyrken som kan måles. Støyklager på industri og annen virksomhet behandles ofte i samarbeid med Fylkesmannen og planavdelingen i kommunen.

Helse i plan:

Miljørettet helsevern har avgitt flere uttalelser/ innspill til reguleringsplaner og byggesaker for å poengtere ulike helsehensyn som bør ivaretas. Informasjon om regelverket innen miljørettet helsevern støy, lukt- og luftforurensing, sikkerhet, stråling m.m. er vanlig å påpeke i slike uttalelser.

Det er nyttig å bli involvert tidlig i planprosesser og miljørettet helsevern ønsker å delta mer aktivt på denne arenaen. Vestre Toten kommune og Søndre Land kommune har et eget areal- og helseforum hvor kommuneoverlegen og representant fra miljørettet helsevern deltar.

Slam/ gjødsel:

Miljørettet helsevern skal gi uttalelse iht. forskrift om miljørettet helsevern, til spredning og lagring av kloakkslam. I 2019 ble det ikke gitt slike uttalelser. Det ble mottatt klager på lagring av talle og gjødsel.

Skadedyr:

Miljørettet helsevern har også mottatt henvendelser om skadedyr 2019.

Beredskapsplaner:

Kommunene arbeider hver for seg med oppdatering av beredskapsplaner. Kommuneoverlegene tar sporadisk opp problemstillinger fra de enkelte kommunene til drøfting i fagrådet, i hovedsak problemstillinger som gjelder smittevern, miljørettet helsevern og lokale helseberedskapsplaner. Rådgiver fra miljørettet helsevern deltok i revidering av overordnet ROS- analyse i Gjøvik kommune.

Samarbeid med Mattilsynet:

Det er faste samarbeidsmøter mellom miljørettet helsevern/ kommuneoverlegene og Mattilsynet med drøfting av felles problemstillinger og vedlikehold/ revidering av eksisterende samarbeidsavtaler og rutiner. Det blir også foretatt felles tilsyn ved behov, bl.a. ved barnehager og skoler. Det ble gjennomført felles tilsyn bl.a. ved en SFO og kafe/ frisør på bakgrunn av klage i 2019.

Folkehelseoversiktsgruppe:

Det er etablert en koordineringsgruppe som er tverrfaglig sammensatt hvor det utveksles erfaringer og deles ideer om folkehelseoversiktsarbeidet i kommunene. Gruppen har hatt jevnlig møter hvor Oppland Fylkeskommune og NTNU har deltatt.

Miljørettet helsevern mottok KNOK 100 fra Oppland Fylkeskommune til å arrangere seminar. Den 15.05.19 arrangerte helseoversiktsgruppa og OFK gratis fagdag for kommunale ledere og ansatte, politikere, frivillige organisasjoner m.m. med «Sosial ulikhet i helse» som overordnet tema.

Det skal utarbeides et samlet oversiktsdokument (folkehelseoversikt) hvert fjerde år som skal ligge til grunn for det langsiktige systematiske folkehelsearbeidet i hver enkelt kommune. Rådgiver ved Miljørettet helsevern IKS samler inn og gjør den årlige oppdateringen av statistikkgrunnlaget for folkehelseoversiktene i deltakerkommunene. Valg av fokusområder og videre arbeid med folkehelse forgår i den enkelte kommune.

Program for folkehelsearbeid i kommunene 2017-2027:

Program for folkehelsearbeid i kommunene er et initiativ fra Helsedirektoratet, Helse- og omsorgsdepartementet, Folkehelseinstituttet og KS. Dette er en satsing for å utvikle kommunenes arbeid med å fremme befolkningens helse og livskvalitet. Satsingen skal bidra til å styrke kommunenes langsiktige og systematiske folkehelsearbeid jf. folkehelseoven.

Gjøvik kommune ble med i folkehelseprogrammet med prosjektet «naturen som læringsarena» ved Skrinnhagen skole og Den norske turistforening Gjøvik og omegn (DNT) i 2018. Rådgiver ved Miljørettet helsevern IKS er med i prosjektgruppen. Prosjektet fikk tildelt KNOK 400 i året i fem år, totalt MNOK 2. Målet med prosjektet er å flytte undervisningen ut av klasserommet der det er mulig for på den måten å bidra til økt trivsel og læring når undervisningen formidles på en annen arena enn i klasserommet. DNT valgte å trekke seg fra prosjektet i 2019. Gjøvik kommune ved Skrinnhagen skole fortsatte på egen hånd og endret navnet til «UT!» fordi de mener at læringsarenaen utenfor klasserommet er mye mer enn bare naturen, som for eksempel bedriftsbesøk eller tur til Vitensenteret.

Andre samfunnsmedisinske saker:

Det dukker stadig opp saker av betydning for befolkningens helse, der samfunnsmedisinsk kompetanse er etterspurt og der miljørettet helsevern sammen med kommuneoverlegen har faglig kompetanse til å utøve helsemessig «skjønn». Miljørettet helsevern ga i desember 2019 innspill/ uttalelse til høring av ny/ revidert forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.

Kurs og faglige nettverk:

Miljørettet helsevern arrangerte kurs i risikovurdering 11.03.19 for egne medarbeidere, kommuneoverlegene og kolleger i innen miljørettet helsevern som ønsket å delta. Risikovurdering er et aktuelt tema både i forhold til prioritering av egen tilsynsaktivitet og ift. sikkerhet og risiko som tema på tilsyn med ulike virksomheter, herunder skole og barnehage.

Miljørettet helsevern IKS deltar på nettverksmøter for dem som arbeider med miljørettet helsevern i kommunene i Akershus (og Oslo) (MIA-nettverket). Møtene gir relevant informasjon fra sentrale instanser om aktuelle saker innen miljørettet helsevern. Det avholdes også jevnlig (ca. 2 ganger i året) møter med kollegene i Mjøsområdet. I 2019 ble møtene avholdt på Gjøvik den 25. april og på Hamar 20. juni, samt i Tønsberg 26-27 september. Møtene i juni og september var sammen med kolleger fra Miljørettet helsevern i Vestfold. En ansatt besøkte også og delte erfaringer med miljørettet helsevern-kolleger på Ringerike og Øvre Romerike.

To medarbeidere og kommuneoverlegen i Gjøvik deltok på årskonferanse i Oslo 9-10 mai innen fagfeltet (Miljø- og helsedagene i regi av Nettverk for miljørettet folkehelsearbeid (NEMFO) og to medarbeidere på to kurs vedr. bassengdrift. Medarbeiderne har ellers deltatt på samling ifm. folkehelseprogram, konferanse til folkehelsekonferansen, IK-bygg konferanse og konferanse om fysisk læringsmiljø i skolebygg og konferanser om drikkevann- og badevannskvalitet. Daglig leder deltok på HMS-kurs (4 dager) for kommunene S og N. Land og V og Ø. Toten.

En ansatt tar videreutdanning (master i folkehelse) på deltid ved NTNU Gjøvik. Styret har innvilget permisjon med lønn for å delta på forelesninger.

Informasjon til eierkommunene:

Årsrapporten sendes kommunenes postmottak og deles ut til styret/representantskapet og andre interesserte, samt legges ut på selskapets hjemmeside www.ghmt.no.

Kommuneoverlegen og miljørettet helsevern pleier å også å holde en felles presentasjon for kommunestyrene i hver valgperiode.

Gjøvik 26.05.20

Randi Haugen
Daglig leder